TRACTATUS MEDICUS,

INAUGURALIS,

QUAEDAM DE

Diaeta, ſeu Materia Diaetetica,

Ipſiuſque in Corpus et in Mentem Effectibus complectens.

TRACTATUS MEDICUS,
INAUGURALIS,
QUÆDAM DE
Diaeta, ſeu Materia Diaetetica,
Ipſiuſque in Corpus et in Mentem Effectibus complectens.

QUEM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NECNON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

THOMAS BELL,

HIBERNUS,

Ad diem 12. Septembris, hora locoque ſolitis.

χαλεπον εστιν προς γαστερα λεγειν ωτα ουκ εχουσαν.

PLUTARCHI *vita Catonis Cenſoris.*

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXIII.

RICHARDO SHACKLETON,

DE BALLITORE,

THOMAS BELL,

SALUTEM.

Accipias, praeceptorum optime et amicorum devinctiſſime, primum hocce meum in re medica tentamen, amoris intemerati teſtimonium utut parvum; neque ullam aliam ob cauſam attentionem ſibi tuam vindicare poteſt, niſi quatenus ab animo tibi educto, et curae pluſquam ferme paternae, haudquaquam immemori, offeratur.

Dabam EDINAE,
Prid. Id. Septemb.

INDEX.

PARS PRIMA.

De victu ſolido. pag. 10

SECT. I. *De quaeſtione, utrum necne Homo animal carnivorum deſtinatus fuerit?* 11
II. *De facultatibus animalis et vegetabilis victus diverſis.* 14
III. *Le Lacte.* 18
IV. *De Piſcium carne.* 20
V. *De varia ciborum diverſorum conditione in ventriculo et tubo inteſtinali.* 22
VI. *De diverſis diverſi victus effectibus in ſanguinem.* 26
VII. *De Nutrimenti in diverſis cibis quantitate, quibus haec diverſitas pendeat,* &c. 28
VIII. *De manducatione.* 31
IX. *De praeparatione ciborum coquina, &c. &c.* 32

PARS

I N D E X.

P A R S II.

De potu. pag. 36

SECT. I. *De aqua* 37
II. *De liquoribus fermentatis.* 38
III. *De ſpiritu deſtillato.* 40
IV. *De Thea.* ib.
V. *De Coffea.* 42
VI. *De Cacao.* 43

P A R S III.

De cibi diverſi in mentem effectibus. 44

TRACTATUS MEDICUS,

INAUGURALIS,

DE

Diaeta, ſeu Materia Diaetetica.

VOX diaeta, ſenſu aſſumpta latiori, totum vitae regimen ſeu rationem, quoad ſex non naturalia (minus recte ſic appellata) aëra, cibum et potum, ſomnum et vigiliam, retenta et excreta, apud nonnullos amplexa eſt.

Senſu autem arctiore, diaeta ad alimentum, ſive ſolidum ſive fluidum, refertur, quod rectius, me judice, materia diaetetica nuncupari poteſt; hoc ſermone, quippe qui rationi maxime conſentaneus videatur, uti mihi liceat.

Hujus medicinae partis utilitati immorari ſupervacaneum duco; cum ſatis luculenter pateat, impenſa huic debita attentione, non ſolum ſanitatem conſervari et morbos praecaveri, ve-

rum etiam praeſentes morbos, ſine alia quavis medicorum ope, depelli et curari poſſe.

PARS PRIMA.

De victu ſolido.

Alimentum ſolidum complectitur cibum animalem et vegetabilem, necnon qui utriuſque qualitatibus gaudeat. Cibus quidem omnigenus, ſi veram originem ſpectemus, ex vegetabilibus deducitur, ſicque videmus omnis alimenti principia iis inhaerere; tantas autem mutationes ſubeunt, ut facultates induant, ab iis quibus ſtatu priori potiebantur, prorſus diverſas: Conſtat tamen, animalia qualitatibus cibi, quo veſcuntur, non parum imbui.

Vegetabilia alimentum ſolummodo ſuppeditare hoc adverſari videtur, quod piſces, quatenus nobis liquet, ſeſe mutuo devorant; nequaquam autem nobis innoteſcit horum maxime debiles et exiguos nutrimentum ex regno vegetabili non derivare.

SEC-

SECTIO PRIMA.

Utrum necne Homo animal carnivorum deſtinatus fuerit?

Antequam varias alimenti facultates indagare progrediar, quaeſtio venit obvia, utrum ſcilicet hominem animali aut vegetabili cibo veſci natura deſtinaverit?

Plurimi philoſophi nominis haud mediocris, et vetuſtiores et recentiores, illos inter ſtat Pythagoras ipſiuſque diſcipuli, inter hos autem Brachmanni Indici, Pythagoram ipſum ſecuti, aſſerunt, hominem ſolis vegetabilibus veſci deſtinatum, ſic primum vixiſſe hominem, minores autem luxuria perverſos ad cibum animalem confugiſſe.

Neque haec opinio fautoribus medicis caruit; ipſam enim praecipue Doctor Wallis, ex ſtructura dentium canaliſque alimentarii, ſtabilire conatur. Ille advertit, dentes molares et colon amplum, caeco vel quovis alio ſimili ad ſuperiorem partem inſtructum, ſemper adeſſe in animantibus diaetam ſolum vegetabilem uſurpare ſolitis;

ſolitis; cum autem haec ipſa in homine inveniantur, eſſe cur concludamus hominem a natura carnivorum animal non deſtinatum.

Structuram dentium canaliſque alimentarii minus recte ad ſuffulciendam opinionem attulit Doctoris Wallis. Dentes hominum inciſores ſimiles ſunt animalium carnivororum inciſoribus: Ventriculi ſtructura eadem eſt in homine ac in carnivoris: Inteſtina mediae ſunt longitudinis pro carnivororum et herbivororum inteſtinis: Neque animalia carnivora colo et caeco deſtituuntur, neque omnia ſunt carnivora quae hiſce partibus gaudent: Opoſſum habet et caecum et colon, pullis tamen aliaque carne paſcitur; dum erinaceus, cui neque eſt colon neque caecum, ſolis vegetabilibus vivit: Porci utriſque inſtructi carnem vorant, atque ſorices et mures, quibus ſunt caeca ampla, carne et caſeo praedentur. Etiamſi nullius eſſet momenti ſtructura, adjici poteſt, quod, ſi natura hominem ſolis vegetabilibus vivere decreviſſet, nonnulli homines, ſecundum naturam degentes, inveniri debent qui victum animalem recuſarent; id adhuc tamen minime eſt compertum: Hoc inſtinctus argumentum nequaquam omittendum ſpectare oportet.

Quod

Quod Pythagoram ipſiuſque diſcipulos et Brachmannos ſpectat, nil eſt cur opiniones reformatorum levium refellere coner, quippe qui novarum rerum cupidine capti, vel falſis ideis perfectioris naturae humanae imbuti, hypotheſes, neque rationi neque experientiae innixas, in medium protulerint. Huic vitae rationi dediti, qui ſuis ſe regulis ſtricte conformaverunt (quod quidem omnes nequaquam fecere) miſerrima extitere exempla quam fallacia ſint ea principia, quae nihilominus adeo ſibi conſtare homines perſuaſos vellent.

Ratione, analcgia, omniumque more hominum conſtat, alterutro penitus abſtinere perniciosum eſſe, nec minus in hac quam in pleriſque controverſiis verum, inter extrema medio rectum eſſe poſitum. Aeque enim verum eſt, nullos hominum in orbe terrarum cibo vegetabili omnino abſtinere, ac nullos eo ipſo penitus nutriri: Ipſi Pythagorici lac uſurpabant, quod vegetabilem una cum animali naturam participat, atque Laponicos, qui cibo prorſus animali vivere dicebantur, jam ex ſcriptis clariſſimi Linnaei patet, multis (praeter lac) plantarum generibus paſci, quo malis effectibus animalis cibi integri uſus occurrant.

SECT.

SECT. II.

De facultatibus animalis et vegetabilis victus diverſis.

Nunc autem quaeſtio oritur, in quibus inter ſeſe diſcrepent? Cibus animalis nutrimentum certe magis denſae qualitatis quam vegetabilis ſuppeditat. Sanctorius ait, "Pondus addit robur;" quod celeberrimus Cullenus exponit plenitudine vaſorum, ac proinde recto tenſionis gradu inducto, ita ut eo ſatius oſcillationibus fungantur propriis.

Cibus vegetabilis ſyſtema minus firmat, atque tenuem plerumque corporis habitum inducit, uti Hallerus de ſemet ipſo obſervat, "Saepe "tentavi victum vegetabilem ob podagram, ob "bilem putreſcibilem, quae faciebat ut carnes "non ferrem abſque agrypnia: Semper ſenſi "debilitatum univerſum corpus, ad laborem, "ad venerem, invitius."

Haec virium diverſitas cibo animali et vegetabili producta optime antiquis innotuit, quorum athletae, ſecundum Galenum et Athenaeum, carne fere prorſus veſcebantur, experti quam parum

rum valerent vegetabilia (etſi primo ficus quae inter maxime nutrientia ſunt, uſurpaverant,) ad eam agilitatem roburque gignendum, quibus hi viri tantum inſigniti fuere. Quotidiana etiam experientia docet, quanto melius, qui victus animalis larga quantitate indulgent, labores perferre poſſint.

Hoc autem alimenti genus, etſi vires majores praebeat, corpus tamen hebetat; hinc itaque ampla quantitas ſolummodo convenit iis qui multum exercitationis uſurpant: De iis etiam obſervat Hippocrates, "habitum athleticum maximis "patere periculis." In omnibus enim caſibus victus animalis exceſſus corpori (ut nil de effectibus in mentem dicam) incommodus eſt, quippe qui languorem et inertiam gignat, plethoram, et innumera inde oritura mala, inducat; ſtimulat, febrem excitat, ſic impetum ſanguinis adauget et perſpirationem promovet; ſyſtema autem, repetitis hiſce ſtimulis, cito exhauritur, atque homo hac vivendi ratione uſus, ſaepe intempeſtive cadit morbis inflammatoriis; atque etiamſi exercitationem ſibi, adeo ut victus interim eſſet ſalutiferus, aſſumpſerit, fluida putreſcentia indies accumulat, quae morborum olim fundamentum jacere poſſint.

Quoad

Quoad cibi vegetabilis exceſſum, praecipuum eſt incommodum quod difficilius aſſimiletur. In regionibus calidis aſſimilatu eſt facilior, et qui has incolunt ſatis bene ejus exceſſum tolerare poſſunt; exercitatione quoque conjunctus vires et vigorem haud mediocrem ſuppeditat; neque deſunt exempla hominum robore inſigniter pollentium, quorum materia diaetetica ex vegetabilibus praecipue conſtaret, etſi quam in contrario caſu rariora.

Praeterea, cibus vegetabilis magis ampla quantitate quam animalis aſſumi poteſt, quod defectum qualitatis nutrientis quodammodo ſupplere queat: Neque non compertum eſt, ventriculum ad certum gradum ſtatutis implere intervallis neceſſe evadere, non ſolum ut partes corporis attritae ſuppleantur, verum etiam ut fibris ventriculi muſcularibus, ac proinde partibus ſympathice nexis, recta tenſio indatur.

Haudquaquam videtur nimium cibi vegetabilis uſum malos effectus in ſyſtema ſanguiferum (uti a nonnullis creditum eſt) edere; reſtat enim probandum, ullam acrimoniam peculiarem in iis ex hoc fonte procreari, atque ſine ſumma inertia et cibi appetitu maximo plethoram, et

mala

mala inde oriunda vix ac ne vix quidem inducere poteſt.

Diverſa inter vegetabilia diſcrimen inſtituere oportet; acriora, niſi velut condimenta aut aromata, ad cibum parum conveniunt, ideoque repudiantur. Blanda et dulcia maximam victus noſtri partem conſtituunt; ſi quando autem alia uſurpemus, ſemper praeviam adhibemus coquendi vel hujuſmodi praeparationem: Poſteriora haec, utpote in corpus fortiori modo agentia, conſilio medicinali plerumque adhibentur.

Qualitatibus variis cibi vegetabilis et animalis, atque eorum effectibus rite perpenſis, concludere fas eſt, ampla prioris quantitate pleriſque hominibus opus eſſe: Hujus autem idonea quantitas, pro aetate, temperamento, morbis, regione, et anni tempeſtate ſtatuenda, neque negligenda conſuetudo. Horum nulla hic loci ſatis plene diſceptari poſſunt; quae tamen omnia, ſi eorum quae comitantur recta ratio habeatur, perito medico ſatis clare patebunt. Dixiſſe ſufficiat, quoad aetatem, nequaquam opus eſſe pueris ſuppetere valentem admodum cibum: Statu autem virili, quando munera vitae graviora ſuſcipere cogimur, cibi magis valentis et roborantis egemus; atque aetate provectiore, ubi functio

digeſtiva huic proceſſui impar quodammodo evadit, victus, qui nutrimenti multum in parvo continet, praeponendus; namque veſperi vitae cibo nutriente refici poſtulat labefacta ſenectus.

SECT. III.

De Lacte.

Subſtantiam, quaſi natura duce, quae qualitates cibi vegetabilis et animalis una poſſideat, lac nimirum, petimus.

Hoc fluidum plus vegetabilis quam animalis indolis participare videtur; omnes enim unde conflatur partes (ſi portionem coagulabilem, lymphae ſanguinis coagulabili conſimilem, excipias) per vegetabiles productus imitari poſſumus. Partes componentes ſunt coagulabilis, oleoſa, et aquoſa; vel caſeus, butyrum et ſerum; haec autem ſeorſim nequaquam ſunt adeo pura ut ſingula paululum reliquorum non contineant. Nonnulli crediderunt, lac, utpote chylum tam exacte referens, própria forma aſſimilari, nec ei digeſtione opus eſſe; experientia autem probat,

lac

lac in ventriculo decomponi, coagulari, et aceſcere.

Lactis diverſi analyſin ex ingenioſi Doctoris Young diſſertatione mutuare liceat, quae, quale diverſis caſibus conveniat, optime oſtendet.

Maximam cremoris, caſei, et ſeri quantitatem pro ordine ſequente continent,

Cremoris.	*Caſei.*	*Seri.*	*Reſidui.*	*Grana.*
Ovillum	Ovillum	Aſininum		
Vaccinum	Caprinum	Humanum	Caprinum	259
Humanum	Vaccinum	Equinum	Vaccinum	212
Caprinum	Equinum	Vaccinum	Aſininum	198
Aſininum	Humanum	Caprinum	Humanum	194
Equinum	Aſininum	Ovillum	Equinum	168

Auctor jure celebris ſupra memoratus, ex allatis experimentis, concludit, lac animalium non ruminantium haud tam facile ingeſtorum indole, quam ruminantium, imbui.

Lac in ventriculo nonnunquam ſolet nimis fortiter coagulari, quo caſu nil, paululo ſacchari addito, magis prodeſt, quod partes diverſas intime commiſcet, et ne ab invicem disjungantur cavet.

Omnes lactis partes componentes materiam diaeteticam ingrediuntur, praecipue vero cremor

mor et caſeus. Prior, velut a lacte forma naturali ſegregatur, facile aceſcit et rancidus evadit, ac proinde miſtu difficilis: Butyri forma olei magis puri ſtatu invenitur, atque cum farinaceis apte prorſus conjungitur; ſic enim nucum oleoſarum naturam quodammodo induit miſtura: Butyrum vero ipſum citius oleo olivarum ruit in putredinem. Caſeus eſt perquam inſolubilis, qui autem pinguior, ſolutu eſt facilior. Plerumque ſupputatur caſeum eſſe condimentum, pro certo ſic ſe habet quando ad putredinem, nequaquam autem antea, appropinquat. Serum in ſanitate raro adhibetur; in morbis vero diluens eſt gratiſſimum, et qualitatis lactis nutritivae portionem haud mediocrem continet.

S E C T. IV.

De Piſcium carne.

Haec alimenti ſpecies cibum vegetabilem inter et animalem medium tenere locum videtur. Putredini minus quam caro terreſtrium animantium obnoxia eſt, et corpus minus firmat. Hoc

experiuntur

experiuntur Romanae eccleſiae cultui dediti, quorum pars praecipua per jejunia ſtatuta piſcibus veſcuntur, idem quoque conſtat apud Banyannos orientales. Apud nonnullos medicos creditum eſt, inter quantitatem nutrimenti a diverſis piſcibus ſuppleti ex colore diſcrimen inſtitui poſſe; eorum nempe rubrum colorem ad indolem cibi animalis caeteris propius appropinquare; de hac re parum conſtat; cum autem rubri coloris pauci inveniantur, hocce diſcrimen haud multum prodeſſe poteſt: Inter varios piſces tamen magnum intercedit diſcrimen, ita ut celeberrimus Profeſſor Home, alios in media, alios in valente materia, collocaverit.

Res occurrit notatu haud indigna, nonnullis ſcilicet hominibus, poſt prandium e piſcibus confectum, totam cuticulam efflorefcentia quadam obtegi ſolitam. Quodam etiam inſtinctu (namque latius obtinet quam quod ex more proveniret) homines ducuntur, ut butyrum vel oleum cum piſcibus uſurpent.

Advertit Monteſquieu, quod Arbuthnot antea leviter perſtrinxerat, uſum piſcium magis ad populationem augendam, quam victus alius, conferre. Doctor Reinhold Forſter exempla protulit, quae nullam iis ineſſe talem facultatem oſtendere

ſtendere videntur. Nec quidem Strabo, Diodorus Siculus, neque Arrianus, qui gentes plurimas piſcibus vivere ſolitas delineaverunt, memoriae produnt, eas regiones magis quam aliae hominibus repletas eſſe. Sic loquitur Hallerus: 'Non adeo abſque ratione monachi, generationi non deſtinati, a Romana eccleſia, aut ad majorem aut ad unicum piſcium uſum legibus aſtringuntur.'

SECT. V.

De varia ciborum diverſorum conditione in ventriculo et tubo inteſtinali.

Si animalem cum vegetabili cibum in *ventriculo* conferamus, magnopere diſcrepare comperimus, cum vegetabilis ad aciditatem, cibus autem animalis ad putredinem tendat. Cibi nonnulli animales, velut juſcula, ante digeſtionem aceſcunt, et quidam aſſerunt carnem omnem ante hunc proceſſum quodammodo aceſcere: Haec autem cibi animalis aceſcentia nunquam morbida fit; prava autem cibi animalis digeſtio ad

ad putreſcentem potius quam ad aceſcentem ſtatum referenda; ſed magis frequens eſt, et majorem attentionem meretur, nimia vegetabilium aceſcentia, quippe quae ventriculum et totum ſyſtema notabiliter aegrotari faciat.

Cibus vegetabilis, ſi conglutinata farinacea excipias, animali *ſolutu* multo facilior; haec autem tam difficilis ſolutio, ait Cullenus, non tantum firmae quam viſcidae texturae attribuenda, atque exempla extant hominum quorum ventriculi ad leve farcimen digerendum non valerent; fruſtum tamen carnis porcinae vel bovinae fumo conditum ſine ullo incommodo ſubigere queant. Caro juniorum quam ſeniorum animalium, atque nonnullorum piſcium, ſolutu eſt difficilior. Cum domeſtica animalia plerumque adeo ſaginentur, feris, quae magis ſecundum leges naturae degunt, ſolutu ſunt minus facilia: Diſcrimen inter carnes ferinas et animalium manſuetorum multum pendere videtur ab exercitatione; nam Profeſſor ſupra memoratus enarrat, ſe noviſſe virum generoſum qui felium carnem utpote cibum aeſtimaret, eas autem vegetabilibus paſci et exercitationis expertes eſſe curaret. Caro avium quarundam aquaticarum, qualia ſunt anſeres, anates, et horum ad inſtar, majorem in ventriculo

ventriculo gravedinis ſenſum quam aliarum avium creare ſolet.

Facilior *miſtura* qua gaudet cibus vegetabilis prae animali inſignis eſt; nec quicquam aliud in vegetabili praeter particulas oleoſas commiſtionem retardat; cum autem cibus animalis particulis his oleoſis et viſcidis quoque abundet, minus facile commiſcetur. Magnus ille Cullenus hanc quaeſtionem proponit, 'Might not the 'difference of animal and vegetable food be re'ferred to this head of mixture?' Idem, in Primis Lineis Praxeos, haec verba habet: 'It 'may be conſidered, whether the fever, ſo con'ſtantly accompanying the digeſtion of food in 'the ſtomach, be not induced by filling the 'ſtomach, by relaxing its muſcular fibres, and 'thereby inducing an atony of the extreme 'veſſels?' Mihi quidem videtur, hanc poſteriorem quaeſtionem legibus oeconomiae animalis et juſti ratiocinii prorſus eſſe conſentaneum. Quaedam ventriculo admota ſine ullo ſtimulo ſtadium febris intermittentis frigidum inferre poſſunt, uti videre eſt in calidis regionibus, ubi intermittentes graſſantur.

Multum dubitatum eſt, utrum necne miſtura cibi diverſi conveniat: Haudquaquam videtur ullum

ullum ex hujuſmodi miſtura provenire incommodum aut aegre inde *aſſimilari* cibum, ſi modica quantitate uſurpetur. Quandocunque autem oriatur incommodum, haud abſimile videtur a quadam ſubſtantia, quae ſeorſim moleſtiam creaſſet, provenire; atque ex obſervatis probatur, hujuſmodi miſturam malis effectibus rei cujuſvis nocivae potius occurrere. Nonnulla quidem proſtant exempla ubi miſtura ſuis pateat incommodis; ita, verbi gratia, ſi cum lacte miſceantur ſubſtantiae aceſcentes, hoc caſu coagulum nimis fortiter inducitur, atque majore vis digerentis gradu, et tempore longiore, opus eſt: Obſervatum eſt quoque, carnem piſcium, cum lacte in ventriculo commiſtam, homini nonnihil moleſtiae facere. Diverſae dapes praeterea, quaſi ad gulam illecebrae habentur, ſi autem hominis epulas ipſius appetitu plerumque gubernari reputemus, concedendum eſt, ciborum varietatem, paucis quae ſatis innoteſcunt exceptis, perquam eſſe ſalutiferum.

In inteſtinis, ſi quando cibi animalis putreſcentia longius proceſſerit, diarrhoeam ſtimulo ſuo excitat: Hoc autem raro accidit, atque, etiamſi haec putreſcentia minus longe proceſſerit, victus tamen animalis alvum magis liberam quam ve-

getabilis ſervat; haec enim faeculentae plus materiae relinquit, quae inteſtinis exſiccata ſtagnat, et alvum tardam efficit: Hinc, qui ex cibo vegetabili alvi aſtrictione laborant, ad animalem confugiendo plerumque levantur; aciditate autem cibi vegetabilis longius progreſſa, et cum bile conjuncta, acer ſtimulus producitur. Nonnulli crediderunt, tempeſtate autumnali inductam fuiſſe dyſenteriam ex comeſis fructibus, praecipue uvis: Doctor Home vero propria comperit experientia nullum eſſe huic ſuſpicioni locum, morbum ante incepiſſe quam uſui eſſent idonei fructus, et graſſante morbo hos ipſos quam maxime aegris profuiſſe.

SECT. VI.

De diverſis diverſi victus effectibus in ſanguinem.

Ex iiſdem partibus profecto conficitur ſanguis ex animali et vegetabili cibo ortus, atque pro ratione harum tantum diſcrepat. Caro globulos rubros majore copia ſuppeditat, ſicque majorem tenſionem toti indit ſyſtemati. Quidam ſupputaverunt,

ſupputaverunt, ut ſupra diximus, vegetabilium aceſcentiam in vaſa ſanguifera delatam eſſe; nequaquam autem patet ſic ſe rem habuiſſe. Cibus autem animalis ad putredinem adhuc proclivitatem retinet, et, niſi a vegetabilibus coerceretur, magnum brevi putredinis gradum attingeret. Feras igitur vitamus; ea autem animalia uſurpamus granis aut gramine veſcentia.

Perſpirabilitatem e diverſis cibis oriundam indagare Sanctorius et Keill, parco autem ſucceſſu, conati ſunt, ita ut parum certi hac de re innoteſcat.

Si autem huic indagationi debita adhibeatur attentio, ſummi eſſet momenti, quippe qua conſtaret ſubſtantias, etiamſi minus *nutrimenti abſoluti* poſſidentes, cum autem ſint minus perſpirabiles, ſeu minus aptae quae per excretoria eliminentur, *nutrimenti relativi* nihilominus aequam praebere poſſe quantitatem.

Pronum tamen eſt credere, cibos viſcidos in ſyſtemate ſanguifero longius retineri, alkaleſcentes autem ſtimulo quem praebent citius efferri: Hoc, experimentis a Sanctorio et Keillio inſtutis, probari videtur; unde ille collegit, carnem ovillam, utpote maxime alkaleſcentem, omnium ciborum eſſe maxime perſpirabilem; hic

autem

autem oſtreas, quippe quae maxime viſcidae, minime eſſe perſpirabiles.

SECT. VII.

De Nutrimenti in diverſis cibis quantitate, quibus haec diverſitas pendeat, &c.

Geoffroy (vide Memoires de l'Academie Royale des Sciences, année 1731 et 1732) in analyſi variorum ciborum multum verſatus eſt; deductiones autem ab experimentis, utpote parum accuratis, nec ſatis ſaepe repetitis, praetermitti videntur.

Labores et experimenta Beccari, Keſſel Meyer, et illius qui Pharmacopeiam Londinenſem Gallice vertit, de tritico, multum lucis huic rei affudiſſe videntur.

Illorum experimentis patet, portionem tritici nutrientem in glutine, vel quod ipſi materiam *vegeto-animalem* nuncupantur, inhaerere: Hujus materiae quantitas magnopere in diverſo tritico diſcrepat, cum nonnunquam tertiam, ſaepe non niſi quintam, totius partem exaequet.

Experimenta varias glutinis qualitates, quae ſequuntur, detexere:

1. Hoc

1. Hoc aqua diffundi tantum, ſolvi autem non poſſe, elixum corii inſtar lentum fieri.

2. Aperto aëre uſtum, exuta prorſus indole vegetabili, eandem ſpeciem et eadem producta ac ſubſtantia animalis prae ſe ferre: Inflammatur, crepat, tumet, et quodammodo liquefit.

3. Deſtillatum, ſalem et ſpiritum volatilem praebere, circa finem oleum foetidum empyreumaticum, quod oleum animale, quoad omnia, refert, oriri: Carbonem poſt combuſtionem haudquaquam a carbone animali diſcrepare, eodemque haud plus alkali fixi ſubminiſtrare.

4. Putredini ad inſtar animalium obnoxium eſſe, et faetorem acquirere e cadaveribus emitti ſolitum.

Ex horum quoque illuſtrium experimentis liquet;

Fermentationem in tritici farina parti mucoſo-ſaccharino deberi; haec autem cum portione amylacea et glutine jam jam diſceptato omnes farinae partes conſtituit.

Eaſdem in omnibus granis, et in omnibus forſan vegetabilibus, partes contineri, atque pro harum ratione in diverſis diverſa ſolummodo diſcrepare, duce analogia et ratione, eſt cur credamus.

Ex variis quoque horum experimentorum phaenomenis, liquido, mea quidem ſententia, conſtat, hoc gluten vegetabile animale gluten quam maxime referre.

Sequentes denique concluſiones deducere haud nefas:

1. Diverſos nutritionis gradus, quos materia animalis et vegetabilis ſuppeditat, ex ratione glutinis in animali majore pendere.

2. Vegetabilia magis quam animalia fermentationi obnoxia eſſe, provenire ex eo, quod tanto plus materiae ſaccharinae contineant.

Cum autem nil ſatis certi habeamus quo de diverſis ciborum effectibus et eorum qualitatibus judicare datur, regulas quaſdam generales, ex quibus ad idoneum eorum uſum dirigamur, ſtatuere oportet.

Cibus inſolubilis eſt,

1 Ex ſuccorum viſciditate.

2. Ex ſinceri adipis quantitate.

3. Ex alkaleſcentiae gradu, qui ex colore ſanguineo plerumque deprehenditur.

4. Ex cohaeſione firmiori.

SECT. VIII.

De Cibi manducatione.

Ciborum manducationem nequaquam omittere oportet; namque, non adhibita huic attentione, crebrae eructationes et alia dyſpepſiae ſymptomata proveniunt: Haec mala ſubinde ex perperam contritis victus animalis maſſis, saepius autem ex vegetabilibus, oriuntur. Excipiatur panis neceſſe eſt, qui lubricas cibi partes, prius in ventriculum quam rite manducentur, deſcendere prohibeat; ſicque maxillae motu ſaliva ſecernitur, et contritione adjuvante, tota maſſa magis fluida fit. Utiliſſimam hanc materiae diaeteticae partem ſilentio praeterire nefas duxiſſem; namque haec adeo neceſſaria eſt, ut vix exſtet in orbe terrarum gentis alicujus exemplum quae panem vel aliquid ſimile non uſurpet. Ipſius praeparatio curae nonnihil poſtulat; nam ſi juſto minus fermentetur, cardialgiam, juſto magis, ex nimio acido catharſin, movere invenitur.

Man-

Manducationi ſolutio tam ſtricte innititur, ut homines, illa negligenter facta, cibum eructare coacti fuerint, iterumque manducare, antequam ventriculus eum digerere, aut inde idoneum nutrimentum extrahere, poterit. Mos tabaci fumum inhalandi hanc utiliſſimam functionem non parum impedire invenietur, utpote quo non ipſe ſolum debiletur ventriculus, verum etiam ut ejiciatur ſuccus ad actionem propriam adeo neceſſarius.

SECT. IX.

De praeparatione ciborum coquina, &c. &c.

Ars coquina nunc dierum in ſcientiam adeo complexam evehitur, ut, de variis omnibus ciborum formulis et praeparatis diſſerere, ſummus labos fieret. Formulas maxime uſitatas, cibos nempe aſſos, coctos, et elixos memoraſſe ſufficiat. Cibi elixi magnam adipis copiam ab aliis partibus liberatam habent, gravedinis ideo ſenſum in ventriculo movent; aromata multa etiam in eorum praeparatione adhibentur; haec autem

tem ventriculum excitant, quo ſtimulo non niſi ex frequenti repetitione opus eſt, et creber horum uſus maximum tandem huic organo detrimentum inferre poteſt; ne dicam quantitatem panis minime fermentati cum elixis ſaepius uſurpatam in praegravando ventriculo partem ferre haud mediocrem. Cibos inter coctos et aſſos magnum intervenit diſcrimen; coquendo ſucci inter fibras extrahuntur, et ſolutu deinde difficiliores fiunt fibrae: Quando autem ſtimulum ab aſſis inditum vitare neceſſe eſt, coctos tum exhibere convenit. Quaeri poteſt, ex cibis aſſis utrum eos minus vel magis aſſos aſſumere conveniat? Qui minus aſſi ſolutu faciliores videntur; namque homo Doctori Culleno retulit rem, quoad ſe ipſum, ita fuiſſe cum cibis talibus per aliquod tempus degere fuiſſet coactus. Cibi profecto modice aſſi vel cocti inde fiunt gratiores et forte ſalubriores: Crudi certe aut parum praeparati, nauſeam movent, et ventriculo ingrati evadunt; omnis autem praeparationis exceſſus cibos ſolutu difficiliores reddit. Carnes ſale vel fumo conditae minus, idcirco, ſubactu ſunt faciles, vegetabilia omnia coquendo fiunt ſolutu faciliora, hoc ex aëris quantitate, per coctionem evoluta, accidere videtur.

Qua chartulae parte de cibis elixis diſſerebam ventriculo nocere multa aromata memoravi; omnia tamen condimenta nequaquam repudianda; nonnulla enim, veluti ſal communis, acetum, et his ſimilia, omnino ſunt neceſſaria: Ad ſalis communis uſum omnia fere animalia quaſi inſtinctu quodam impelli videntur, ex quo colligendum eſt, eum ad ſanitatem eorum tuendam plurimum conferre: Auctores fidei intemeratae retulerunt, feras Americanas per plura paſſuum millia iter facere, ut ſalem in oris maritimis ſponte productum delingant.

Cum *tempora epulas carpendi* more ſatis commodo gubernentur, verba de hac re facere ſupervacaneum duco. Leve oportet eſſe jentaculum, quoniam vires ſatis adhuc tonicas haud accepit ventriculus. Prandium omnium epularum valentiſſimum eſſe debet; et pars maxime firma, ut ſalivae ſecretio promoveatur, primo comedenda. Sit coena levis.

Frigidus uſurpari potus oportet; calidi enim liquores fibras muſculares ventriculi, et totius inde ſyſtematis, debilitant; frigidi contra tonum et vigorem adaugent.

Gradationes a fame ad ſatietatem et ſatietate ad famem lentas eſſe oportet; etſi quidem ea eſt

humanae

humanae temperiei indoles, ut a ſtatutis regulis ſine magna injuria decedere poſſit: Niſi ita ſeſe res habuerit, malis innumeris e leviſſimis etiam cauſis patuiſſemus. Hoc a cura naturae provida oritur, quae mirum illum conſenſum varias inter machinae animalis partes intercedentem conſtituit, quo fit ut alteri parti laboranti altera opem continuo ſit latura. Ita, quando nimis repletur corpus, natura evacuationes exitu aliquo molitur, ſicque (quoniam ſuccos corporis citius minuere quam augere poſſumus) morbi ab inanitione profecti majus quam ii a repletione periculum habent. Intemperantia in edendo magis quam in bibendo periculoſa.

Etiamſi temperantia omnibus mortalium proſit, tamen mutatio nonnunquam neceſſaria videtur; veteres ideo, parum ſibi identidem plus ſolito edendo vel bibendo homines etiam valentes indulgere, ſuadebant.

PARS

PARS II.

De Potu.

POTUS in genere ad ſuppeditandum fluidum uſurpatur; ſolutionem quoque alimenti facilem reddit, evacuationem ventriculi expedit; atque progreſſum maſſae per tubum inteſtinalem accelerat: Si quando enim nimis parce adhibetur potus, fibris longitudinalibus ventriculi et pylori ſphincteris contractis, et clauſo ipſius orificio, via ſolido alimento fit impervia. Praeterea potus per totum canalem alimentarium abſorptionem chyli promovet, ipſiuſque miſturam in ductu thoracico facilem reddit.

Uſus tamen praecipuus eſt, ut locum fluidorum, quae per varia ſecreta et excreta continuo deperduntur, ſupplere poſſit.

Hae ſunt modicae potus quantitatis effectus; nimia autem aſſumptus copia nonnihil incommodi infert; ſolidas partes laxat, et maſſam alimentariam nimis liquidam efficit, cumque fluiditas

ditas celeriorem ipſius per inteſtina deſcenſum promoveat, prius ſic evacuatur, quam totum extrahatur nutrimentum.

SECT. I.

De Aqua.

Omnes jam de potu enumerati effectus ex aqua ſola provenire poſſunt, et quando nulli alii deſiderantur effectus, alii liquores ad potum pro ratione aquae contentae ſolummodo conveniunt.

Ea quae mollis eſt aqua, vel quae nulla impraegnatione imbuitur, optime ud uſus noſtros comparatur, etſi qualitas antiſeptica aquae durae a Celſo tribuitur, "Aqua dura, id eſt, quae tarde putreſcit."

SECT. II.

De Liquoribus Fermentatis.

Hi *Cereviſias* et *Vina* amplectuntur.

Cereviſiae in tenuem, valentem, et Porter dividuntur.

Cereviſiae tenues aëri fixo iis inhaerenti praecipuas debent qualitates, et ad ſitim reſtinguendam, quippe quae dotibus ſtimulantibus ſecretionem ſalivae promoveant et aciditate putredinem prohibeant, optime conſtituuntur; nec non conjuncta cum bile earum aceſcentia ſtimulum ſatis acrem praebent.

Facultatibus quoque *valentes* gaudent iiſdem ac tenues cereviſiae; cum illae autem magnam nutrientis materiae copiam poſſideant, uſus certos intra limites coerceri debet: Ob tenacitatem robuſtis et labori deditis magis conveniunt.

Liquor *Porter* dictus qualitatis minus eſſe nutrientis quam valens cereviſia videtur, quod ex torrefacto hordeo, ac proinde glutinis portione deperdita, pendere ſupputo.

Hi

Hi omnes liquores vinum, quoad ſtimulum et inebriationem, quodammodo referunt; hae qualitates partim ex aëre fixo, partim ex ſpiritu vinoſo per fermentationem producto, provenire videntur: Cereviſia quae tenuis eſt ſtimulum tantum fugacem praebet, dum glutinoſae effectus per tempus longius quam uvae etiam ſucci in ſyſtemate nonnunquam maneant.

Vinum modice uſurpatum optimum quod novimus eſt cardiacum. Ventriculum quam gratiſſime ſtimulat, digeſtionem promovet, et corpus ad varias functiones reficit et vegetum reddit. Nimius autem ipſius uſus debilitatem infert, et gravium malorum ſaepe fons eſt et origo. Quantitas uſurpanda ex conſuetudine et peculiari corporis ſtatu multum pendeat.

Quaenam vina diverſa diverſis conditionibus conveniant, ex dotibus tantum ſingularibus judicare datur.

Dulcia vina nutriunt et alvum ſolvunt.

Acida parum nutrimenti continent, et laxantia ſunt.

Auſtera antiſeptica ſunt, aſtringentia, et tonica.

Nonnulla *fortem ſpiritum* cum aliis partibus, velut *tartaro*, &c. continent.

Alia *fortem ſpiritum* ſine ullis aliis valde manifeſtis dotibus complectuntur.

SECT.

SECT. III.

De Spiritu deſtillato.

Spiritus deſtillatus dotibus vini quodammodo gaudet; hiſce autem ſequentibus diſcrepat: Acido vinorum, quod ſpirituoſis ſaepe facultatibus optime adverſatur, caret. Hic quoque vinis magis eſt narcoticus, et effectus in ſyſtema nervoſum pejores edit: Aëre quoque fixo, cui plurima vina qualitates vivificantes et refocillanlantes praecipue debent, deſtituuntur.

SECT. IV.

De Thea.

Cum hujus plantae infuſum tantam in materia diaetetica partem ſuſtineat, paucis hic loci de ea

ea differere haud alienum ſit. Ad ordinem naturalem coadunatarum, cujus ordinis omnes plantae ſunt narcoticae, refertur. Qualitas haec venenoſa colonis Indicis bene innoteſcit, ita ut eam aëri per anni ſpatium, quo pars nociva evaporet, exponant. Poſt hanc etiam impenſam curam videmus hac qualitate ad magnum gradum potiri; effectus enim ſedantes edit, vim nervoſam et fibrarum muſcularium tonum imminuit, et morbidum ſenſibilitatis et irritabilitatis ſtatum per totum corpus infert. Effectus hi nocivi aqua tepida affatim uſurpari ſolita non parum augentur. Apud vulgus mos ſpiritus deſtillati portionem in infuſum immittendi obtinuit, malis theae effectibus occurrendi conſilio; hoc autem ad conſuetudinem vere exitioſam pocula ſpiritus imbibendi via patet.

Theae forſan qualitates noxiae in calidis Indiae vel Chinae regionibus tantas vires non ſolent exerere, in iis plagis irritationem demulceat, laſſitudinem aeſtu oriundam dulciſſime relevet, atque velut diluens gratiſſimum evacuationes tenuiores promoveat, et, paſſu celeriori ſyſtema percurrendo, vires narcoticas multum nocere haud patiatur.

In noſtra autem regione, nullam habet his ſimilem dotem quae narcoticis qualitatibus adverſetur.

Ex Sydenhami et Pringelii obſervatis patet, morbos putridos minus eſſe quam olim frequentes: Theae autem bibendi mos, utpote quo magna conſumatur ſacchari copia, eorum frequentiam multum imminuiſſe videtur.

SECT. V.

De Coffea.

De hujus grani in corpus effectibus multi auctores diſcrepant: Quidam, nutrientes poſſidere facultates, alii nullatenus nutrire, atque theae ſedativos effectus referre, aſſerunt.

Quo melius hac de re certior fierem, optima gaudens ſanitate, ſextarium infuſi coffeae validioris potavi. Duabus circiter poſt horis, vertigine, ſopore, et laſſitudine correptus ſum; diebus autem proximis et per menſem fere ſequentem motu extremorum leviter convulſivo, choream Sancti

Sancti Viti, minore autem gradu, referenti, afficiebar. Duobus circiter poſtea menſibus infuſi ſextarium, tertiam partem ſi excipias, imbibi; et vertiginem, ſoporem, et laſſitudinem, minime autem convulſiones, expertus ſum; quod ex minore quantitate poſterius aſſumpta pendere videtur.

Hujus infuſi antea tantam quantitatem, ut admodum mali inde oriri poſſent effectus, aſſumere nunquam ſolebam; ſemper autem memet ſentiebam ex eo magnopere debilitatum. Nonnulli quoque ſociorum mihi retulere, ex larga quantitate uſurpata eoſdem ſe ſenſiſſe effectus.

Non hinc temere concludendum volo, coffeam vires magis thea ſedativos poſſidere, cum propter hujus uſum frequentem judicare non detur; coffeam tamen aeque ac theam, veluti haec poſterior ad nos deportatur, ſedativam eſſe, ipſe ut credam, inducor.

SECT. VI.

De Cacao.

Potus ex hujus nucleo gratus efficitur.

Ex

Ex oleo et ſubſtantia quadam farinacea conflatur; haec ambo autem cum aqua miſceri poſſunt, et liquorem blandum, et haud mediocriter nutrientem, efficiunt. Hinc, quando inter jentaculum potum refocillantem exhibere volumus, ad uſum cacao optime comparatur. Multum in praeparando curae impendi debet; namque aliter pars oleoſa a farinacea ſecernitur, ſummo liquori innatat, et in hoc ſtatu libero, concoctu eſt difficillima.

PARS III.

De Cibi diverſi in mentem effectibus.

CIBI diverſitatem in mentes hominum effectus edere diverſos plurimi, haud parvi nominis, negarunt; praecipue vero poetis placuit in riſum vertere et ludibrium eos qui rem ita ſe habere cenſerent: (Vide Pope's Memoirs of Martin Scriblerus, and Prior's Alma or Progreſs of the Mind.) Attamen auctorum, fidem maxime merentium, et antiquiorum et recentiorum

orum teſtimoniis, cibi in mentem effectus admodum eſſe inſignes, videtur.

Gentes apud antiquos maxime bellicoſae et feroces victu animali veſcebantur. Ætolos ſic vixiſſe Thucydides, Hunnos et Saracenos Ammianus Marcellinus, et Scythas Pomponius Mela, apud hodiernos ſic vivere Tartaros plerique auctores, et nonnullos Indorum Americae nationes Carver, referunt.

Hindoi Indiae orientalis, qui victu plerumque vegetabili vivunt, exempla animi mitis et manſueti inſignia extant. De his effectibus inter alios auctores ſic loquitur Hallerus: "Mihi utique "videtur, quemque populum aratorem mitio- "rem eſſe, dein paſtorem, ferociſſimos populos "venatores eſſe, qui ſolis pene carnibus vivunt.'

Auctor elegans, in epiſtola ab India orientali, haec verba habet, 'The ſtrong lines in the cha- "racter of a Hindoo are effeminacy and ava- "rice; in a Tartar, cruelty and ambition." Quintus Curtius de Babylonicis ait, (qui carnivori erant), "Nihil urbis ejus corruptius mori- "bus, nihil ad irritandas illiciendaſque immo- "dicas voluptates inſtructius, liberos conjugeſ- "que pro ſtupro coire, modo pretium flagitii "detur, parentes maritique patiuntur."

Peculiares

Peculiares quoque qualitates Ichthyophagis attribuebantur; nam a Diodoro Siculo dicuntur apathia quadam, non ſolum ad animi operationes verum naturales etiam appetitus, imbui. Hoc, a vitae ratione, magis quam cibo, pendere videtur: Opinionem tamen hos magis ſolito eſſe prolificos non parum infirmat.

Nonnulli ſupputaverunt, hos diverſos effectus cibi varietati attributos ex coelo vario oriri:

Qui autem Indiae continentem incolunt, manſueti ſunt, benevoli, et miſericordes, dum contigui ipſis inſularum incolae animi indolis prorſus ſunt contrariae; nam Japonici, qui terras eodem latitudinis gradu incolunt, feroces ſunt et ultioni crudelitatique dediti. Arbuthnot plura memorat exempla quae ſuae obſervationi ſubjecta fuerant, in quibus homines ex vegetabili regimine placidi et mites evaderent. Hos fieri effectus ex analogia a brutis deſumpta probatur, cum horum ferociſſima ſint carnivora, atque haec etiam vegetabilibus paſta manſueſcunt et dociles evadunt; neque vero eſt abſimile leonem ab Hannone, qui hominum primus hoc animal tractaſſe dicitur, hoc modo fuiſſe manſuefactum.

Neque diverſa diaeta ſuis in *intellectum* et *imaginationem* viribus caret. Vinum, verbi gratia,

a

a pleriſque hac de re auctoribus, velut patronus ingenii et ardoris poetici, juſte habetur. Sic noſter Miltonus:

"Quid quaereris refugam vino dapibuſque poeſin?
"Carmen amat Bacchus, Bacchus carmina amat."

Pomfret quoque,

"Wine whets the wit, improves its native force."

Et Ovidius ſe in exilio vini uſu prohibitum fuiſſe conqueritur,

"Impetus ille ſacer, qui vatum pectora nutrit,
"Qui prius in nobis eſſe ſolebat, abeſt."

Rationem perquam accuratam vini effectus et progreſſivi ordinis, queis in animum agit, Ariſtoteles in Problemate § 30. protulit. Hallerus hac de re verba habet, "Bacchi et Apollinis "furor unus eſt idemque;" et Hoffmannus advertit, "non inepte vinum poetarum equum "dictum eſſe."

Nimius cibi animalis uſus ingenii conatibus et mentis laboribus profundis inimicus eſt. Hujuſmodi in exemplum, magnus ille Newtonus ſolis vegetabilibus vixiſſe dicitur, dum eximium de opticis tractatum conſcriberet. Luſibus deditis, quorum mentes ad calculos accuratos ineundum paratae eſſe debent, et qui adverſorum inſcitia

tia ſibi prodeſſe volunt, magnum ex cibi animalis prandio incommodum percipiunt. Hos effectus nequaquam negligebant antiquiores; nam Theophraſtus obſervat, "magnam cibi anima-
"lis quantitatem comedere rationis et cogitati-
"onis facultates impedire, et intellectum tardi-
"orem et hebetiorem reddere."

Quamvis autem cibus vegetabilis internis mentis laboribus amicus eſt; nimia tamen ab animali abſtinentia homines ad grandes in rebus externis conatus ineptos reddit, in fluctuationem, diffidentiam, et timorem proclives facit; neque variis vitae muneribus, quae fidem, judicium, et audaciam poſtulant, fungi patitur. Verum enimvero magnus ille Cullenus obſervat, ſtatum mentis maxime deſiderandum firmitatem et vigorem corporis aliquanto minorem comitari ſolere, atque verbis perelegantis Horatii finem facere liceat:

"Quae virtus et quanta, boni, ſit vivere parvo,
"Diſcite non inter lances menſaſque nitentes:——
"—————— Vides, ut pallidus omnis
"Coena reſurgat dubia? quin *corpus* onuſtum
"Heſternis vitiis *animum* quoque praegravat una,
"Atque affigit humo divinae particulam aurae."

F I N I S.